

betaalbare kinderopvang, welzijns- of armoedeproblemen) in kaart te brengen en weg te werken. Als ook binnen die andere beleidsdomeinen de neuzen richting werk staan, dan kunnen we samen een wezenlijk verschil maken en meer (niet-beroepsactieve) mensen naar jobs begeleiden.

C. BELEIDSNOTA WERK 2024-2029

We bemiddelen werkzoekenden naar werk en zetten ook in op het aanpakken van drempels en randvoorwaarden zoals loonkost, begeleiding, kinderopvang, mobiliteit, en dit in samenwerking met tal van partners, beleidsdomeinen én overheden.

Niet-beroepsactieven kampen vaak met verschillende drempels die hen weerhouden de stap richting werk te zetten (o.a. nood aan betaalbare kinderopvang, mobiliteit, kennis van de Nederlandse taal en huisvesting). In lijn met het regeerakkoord vragen we aan alle relevante beleidsdomeinen om de drempels naar werk van niet-beroepsactieven in kaart te brengen en maximaal weg te werken (o.a. snellere erkenning van buitenlandse diploma's, meer plaatsen in de kinderopvang).

Hierbij zetten we ook in op een inhaalbeweging voor vrouwen met een migratieachtergrond op de arbeidsmarkt. Het kwalitatief onderzoek van de VDAB op basis van 232 getuigenissen dient als basis. De Vlaamse Regering voorziet o.a. in investeringen in kinderopvang, mobiliteit, inburgering en integratie, en sociale huisvesting om drempels naar werk weg te werken. Ik zal het initiatief nemen om hiervoor een structureel overleg op te richten in samenspraak met de bevoegde vakministers.

2. CONTEXT

A. DOELSTELLING

Tijdens deze legislatuur streven we in Vlaanderen naar een hogere werkzaamheidsgraad van 80%. Werk biedt mensen niet alleen een inkomen, maar maakt actieve deelname aan de samenleving mogelijk. Wie werkt, bouwt niet alleen aan zijn toekomst, maar draagt ook bij aan een sterke en welvarende samenleving. Daarom zetten we in op een hogere werkzaamheidsgraad: omdat iedereen die kan werken, moet kunnen bijdragen, en omdat Vlaanderen die talenten vandaag meer dan ooit nodig heeft.

In 2024 waren 77 op 100 Vlamingen aan het werk en 3 op 100 Vlamingen waren werkloos. Dit betekent dat 20 op de 100 Vlamingen niet aan het werk was en / of niet naar werk zocht of beschikbaar was voor werk. Voor een deel gaat het hier om studenten en gepensioneerden. Tegelijk waren ook 6 op de 100 Vlamingen arbeidsongeschikt, waren 3 op de 100 Vlamingen huisvrouw of huisman, en 2 op de 100 Vlamingen op een andere manier niet-beroepsactief, omdat ze de aansluiting met de arbeidsmarkt verloren zijn.¹ Deze groep niet-beroepsactieve personen vormt een essentieel aandachtspunt voor de verdere versterking van de Vlaamse arbeidsmarkt.

Met de beperking van de werkloosheidsuitkering in de tijd zullen bepaalde personen die een werkloosheidsuitkering ontvangen, verschuiven richting andere uitkeringsstelsels of mogelijk zonder uitkering de zoektocht naar werk verder zetten. Dit zet de uitdaging om ook niet-beroepsactieve personen aan de slag te helpen op scherp, deze groep zal immers verhoudingsgewijs groter worden.

Tegelijkertijd zet de vergrijzing de arbeidsmarkt onder toenemende druk, wat in diverse sectoren en bedrijven leidt tot krapte aan arbeidskrachten. Om aan deze groeiende vraag te voldoen, is het

¹ Zie voor meer gedetailleerde informatie: <https://www.steunpuntwerk.be/cijfers/arbeidsreserve>

belangrijk om deze groep die nu niet actief is op de arbeidsmarkt beter te activeren en te begeleiden. Door hen duurzaam te betrekken bij de arbeidsmarkt, kunnen we niet alleen de krapte verminderen, maar ook de werkzaamheidsgraad verhogen en de veerkracht van de Vlaamse arbeidsmarkt versterken.

VDAB staat klaar om zijn activeringsrol volop te spelen, zoals blijkt uit het Actieplan Vlaanderen Werkt! dat door Vlaamse Regering van 14 juli 2025 werd goedgekeurd (VR 2025 1407 MED.0278-1). Daarnaast ambieert de federale regering met een fiscale hervorming dat werken meer gaat lonen en de kloof met niet-werken groter wordt. Tegelijk weten we dat niet-beroepsactieve personen ook nog andere drempels naar werk ondervinden. Die kunnen voortkomen uit persoonlijke omstandigheden, maar ook uit systemische (institutionele of structurele) drempels die het moeilijk maken om de stap naar betaald werk te zetten. Deze (systemische) drempels naar werk kunnen niet structureel geremedieerd worden vanuit het beleidsveld Werk alleen. Met deze nota zetten we de eerste stap om samen met andere beleidsdomeinen te komen tot acties en ingrepen die de drempels naar werk voor niet-beroepsactieve personen verlagen.

B. KERNCIJFERS

De focus van deze oefening ligt bij het wegwerken van drempels voor niet-beroepsactieve personen. In dit deel van de nota brengen we in kaart hoe deze groep eruit ziet. We brengen de arbeidsreserve in kaart via de data uit de Enquête naar Arbeidskrachten (EAK) van Statbel.

Basiscijfers: niet-beroepsactieve personen in Vlaanderen

Tabel 1 Arbeidsreserve, Vlaams Gewest 20-64 jaar, op basis van survey-data, 2024

	Aantal	Aandeel (%)
Beroepsbevolking	3.083.706	79,5
Werkenden	2.980.808	76,9
Werklozen (ILO-definitie)	102.898	2,7
Niet-beroepsactieven	794.276	20,5
Zoekend, beschikbaar of ziet zichzelf als werkend of werkloos	78.764	2,0
Arbeidsongeschikten	233.703	6,0
Huisvrouwen en -mannen	116.435	3,0
Studenten	174.034	4,5
Gepensioneerden en overige	191.341	4,9

Bron: Steunpunt Werk obv Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

Binnen de groep niet-beroepsactieven zien we duidelijke verschillen tussen subgroepen. Een deel blijft zoekend of beschikbaar en behoudt zo nog een band met de arbeidsmarkt. Bij huisvrouwen en -mannen ontbreekt die meestal: ze ontvangen zelden een uitkering, hebben amper een arbeidswens en kiezen vaak om zorgredenen voor inactiviteit. De meesten hebben de voorbije jaren geen werkervaring, zijn vaak kortgeschoold en in grote mate buiten de EU-27 geboren.

Ook bij NEET-jongeren (7,3% van de 15-29-jarigen) heeft meer dan de helft geen arbeidswens. Kortgeschoolden, jongeren geboren buiten de EU-27 en jongeren met een arbeidshandicap zijn hierin sterk vertegenwoordigd. Voor arbeidsongeschikten of personen met een arbeidshandicap is de afstand tot werk nog groter: 8 op de 10 geven zelf aan geen betaalde arbeid te kunnen verrichten, zo goed als niemand heeft een arbeidswens en de uitstroom naar werk blijft minimaal, zeker na langdurige afwezigheid. Leefloongerechtigden tonen het grootste potentieel voor doorstroom naar werk: ongeveer één op vijf stroomt binnen het jaar door naar werk.

////////////////////////////////////

Waar zit het grootste arbeidspotentieel?

In onderstaande tabel vatten we de geïdentificeerde drempels samen, zowel geformuleerd vanuit de werkzoekende en / of niet-beroepsactieve persoon als geformuleerd vanuit beleidsperspectief.

Drempel vanuit werkzoekende	Drempel vanuit beleid	Waarom (niet) verder uitgewerkt?
Ik ben niet gemotiveerd om aan het werk te gaan	Gebrek aan motivatie	Zwaartepunt bij werk
Ik weet niet wat de mogelijkheden zijn om aan de slag te gaan	Gebrek aan oriëntatie	Zwaartepunt bij werk
Mijn competenties sluiten niet aan bij de vraag op de arbeidsmarkt	Gebrek aan opleiding	Zwaartepunt bij werk
Ik heb geen of weinig werkervaring	Gebrek aan werkervaring	Zwaartepunt bij werk
Ik ben weinig digitaal vaardig	Gebrek aan digitale vaardigheden	Gecoördineerde aanpak vereist
Ik ondervind gezondheidsproblemen of ik heb een arbeidsbeperking	Gezondheidsproblematiek/ arbeidsbeperking	Gecoördineerde aanpak vereist
Ik leef in armoede & sociale uitsluiting	Armoede en sociale uitsluiting	Zit verweven in de andere drempels & Gecoördineerde aanpak vereist
Ik zit een gevangenisstraf uit of ben geïnterneerd	Detentie	Zeer specifieke doelgroep, wordt meegenomen in het Vlaams strategisch plan hulp- en dienstverlening aan gedetineerden en geïnterneerden
Zorgtaken maken het moeilijk voor me om te werken	Zorgtaken	Gecoördineerde aanpak vereist
Ik ben nieuw in Vlaanderen en dat maakt duurzaam aan de slag gaan moeilijk	Integratie & taal	Gecoördineerde aanpak vereist
Ik raak niet of moeilijk op het werk	Mobiliteit	Gecoördineerde aanpak vereist
Mijn onzekere of moeilijke woonomstandigheden maken het moeilijk om te werken	Huisvesting	Kernbevoegdheid wonen
Ik vind het na mijn schoolloopbaan moeilijk om duurzaam aan de slag te gaan	Aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt	Gecoördineerde aanpak vereist
Ik word gediscrimineerd op de arbeidsmarkt	Discriminatie	Gecombineerde bevoegdheid Werk, Gelijke Kansen en federaal & Gecoördineerde aanpak vereist

Pagina 5 van 11

Daarnaast botsen deze personen op een aantal drempels die deels federaal worden bepaald. De inkomensstoets op huishoudniveau bij federale tegemoetkomingen ontmoedigt werken of samenwonen, terwijl ook Vlaamse ondersteunende diensten duurder kunnen worden zodra iemand betaald werk opneemt. De complexe administratieve en fiscale regels – van uitkeringsvoorwaarden tot de beperkte mogelijkheden om werk en uitkering te combineren – maken werkhervatting of ondernemerschap extra moeilijk. Daarbovenop is informatie over rechten en ondersteuning versnipperd over verschillende instanties, waardoor mensen moeilijk vinden waarop ze precies kunnen rekenen.

Kerncijfers

- In Vlaanderen zijn 450.000 15-64-jarigen geboren buiten de EU27. 76,2% van deze groep is tussen 25 en 54 jaar oud (cijfers 2024, bron: Steunpunt Werk/WEWIS op basis van Statbel – Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium - EAK).
- Binnen de groep nieuwkomers in Vlaanderen (2011-2020), komt 60% i.k.v. vrij verkeer van personen (EU), 20% i.k.v. gezinshereniging (lager dan Europees & Belgisch gemiddelde), 16% om humanitaire redenen (hoger dan Europees & Belgisch gemiddelde), en 3-5% met een arbeidsmotief. Dat maakt dat deze groep nieuwkomers gemiddeld een grotere afstand tot de arbeidsmarkt heeft dan in andere Europese landen.
- 39% van de niet-EU-immigranten was kortgeschoold in 2020. Het aandeel hooggeschoolden in Vlaanderen ligt hoger dan het Europees gemiddelde. Een vijfde van de niet-EU-migranten heeft geen middelbaar onderwijs doorlopen.
- Er bestaat een zeer hoge niet-beroepsactiviteit bij vrouwen uit een niet-EU-geboorteland. Van alle OESO-landen kent Vlaanderen de hoogste niet-beroepsactiviteitsgraad (42,5%) bij vrouwen van de eerste generatie.

(Bron: Skills and labour market integration of immigrants and their children in Flanders, OECD, 2023)

Voor nieuwkomers vormen taal en opleiding belangrijke drempels naar werk. Beperkte taalvaardigheid is de grootste barrière, terwijl het combineren van werk met taal- of inburgeringslessen vaak moeilijk haalbaar is. Er is daarom nood aan geïntegreerde trajecten waarin taal, inburgering en VDAB-opleiding op elkaar zijn afgestemd. We houden daarbij rekening met de proeftuinen uit plan “Vlot en Duurzaam Activeren” en de domeinoverschrijdende beleidsaanbevelingen van de stuurgroep.

Daarnaast spelen verschillen in scholingsgraad en beperkte samenwerking tussen instanties een rol: kortgeschoolde nieuwkomers hebben flexibele trajecten nodig voor basisvaardigheden, terwijl hogeschoolden doorstroommogelijkheden zoeken. Nieuwkomers en bedrijven kennen elkaar vaak onvoldoende, waardoor aansluiting op de arbeidsmarkt moeizaam verloopt. Culturele verschillen en traditionele rolpatronen belemmeren vooral vrouwelijke nieuwkomers bij het opbouwen van werkervaring en beroepsidentiteit².

Drempel Aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt

Kerncijfers

- De jongerenwerkloosheid (15-24 jaar) bedroeg in Vlaanderen in 2024 14,5%. Vooral bij de kort- en middengeschoolde jongeren is de werkloosheidsgraad erg conjunctuurgevoelig.
- Het aandeel vroegtijdige schoolverlaters (18-24 jaar) lag in 2023 op 5,8%.
- Vlaanderen kende in 2024 een NEET³-ratio van 7,3% bij de 15 tot 29-jarigen. Achtergrondkenmerken die daarbij meespelen, zijn een arbeidshandicap, kortgeschooldheid en geboren zijn buiten België. Op het vlak van de kwetsbaarheid vormen de NEET-jongeren een erg heterogene groep.

² Bronnen: OECD, International Migration Outlook 2023, De Boeck & Verbruggen, Onderzoeksrapport vervolgtrajecten na inburgering, 2024 & De Wel, Drempels en noden inzake tewerkstelling bij Leuvense gemiddeld tot snel lerende nieuwkomers, 2022)

³ Not in Education, Employment or Training

Voor kwetsbare jongeren vormen onderwijs en begeleiding belangrijke drempels naar werk. De schoolloopbaan biedt kansen tot emancipatie en voorbereiding op de arbeidsmarkt, maar deze rol wordt nog niet volledig benut, bijvoorbeeld voor meisjes met een migratieachtergrond of jongeren met een arbeidsbeperking. Ook werkplekleren en alternatieve kwalificerende trajecten, zoals duaal leren of leerjobs, worden onvoldoende ingezet, waardoor sommige jongeren ongekwalificeerd uitstromen. Daarnaast ontbreekt vaak een vast aanspreekpunt en gerichte begeleiding tijdens school en de overgang naar werk, waardoor jongeren moeilijk de weg vinden naar ondersteunende organisaties.

Drempel Mobiliteit

Kerncijfers

- Recente cijfers ontbreken. Cijfers uit 2014 gaven toen aan dat er in België 2 miljoen personen mobiliteitsarm waren (19%). Bij mobiliteitsarmoede gaat het om een gebrek aan voldoende en passende vervoersmogelijkheden om volwaardig deel te nemen aan de maatschappij. Voor 2020 weten we dat 16% van de Vlamingen getroffen werd door mobiliteitsarmoede.
- 14% van de Belgen heeft geen rijbewijs. Vrouwen en personen met lage inkomens zijn daarbij oververtegenwoordigd.
- Mensen in armoede zijn bijzonder kwetsbaar voor mobiliteitsarmoede. Cijfers van Mobiel 21 uit 2017 tonen aan dat toen bijna 1 op 3 Limburgse werkzoekenden aangaf dat mobiliteit een beperkende factor was om te solliciteren. (Bron: MORA advies Mobiliteitsarmoede in Vlaanderen, 2024)
- De auto-afhankelijkheid in Vlaanderen blijft groot. Gemiddeld bedraagt die bijna 70,5%, wat wil zeggen dat ongeveer 7 op 10 jobs alleen op een haalbare manier bereikbaar zijn met de auto en niet met de fiets of het openbaar vervoer (bron: Jobbereikbaarheid als drempel of hefboom naar werk. De integrale kijk op bereikbaarheid toegepast op de Vlaamse arbeidsmarkt, 2025)

Mobiliteit vormt een belangrijke drempel naar werk voor veel mensen. Het ontbreken van een eigen auto of beperkte toegang tot deelmobiliteit bemoeilijkt verplaatsingen, zeker naar moeilijk bereikbare werkplekken. Openbaar vervoer biedt niet altijd een volwaardig alternatief, bijvoorbeeld voor industrie- en bedrijventerreinen of bij ploegenarbeid. Ook een gebrek aan fietsvaardigheden of het niet beschikken over een (elektrische) fiets beperkt de bereikbaarheid van jobs, terwijl financiële drempels zoals de kost van een rijbewijs, vervoersabonnement of fiets deze barrières vaak versterken. Recent VIONA-onderzoek⁴ naar jobbereikbaarheid (2025) toont aan dat een geïntegreerde aanpak, waarbij betaalbaar en efficiënt openbaar vervoer, stimulansen voor elektrisch fietsen en gerichte ondersteuning bij fietsmobiliteit gecombineerd worden, de jobbereikbaarheid in Vlaanderen sterk kan verbeteren. Inzetten op autorijden heeft maar een zeer beperkt effect op de jobbereikbaarheid omdat de financiële drempels altijd blijven bestaan.

⁴ Jobbereikbaarheid als drempel of hefboom naar werk. De integrale kijk op bereikbaarheid toegepast op de Vlaamse arbeidsmarkt, juni 2025, Departement Werk, Economie, Wetenschap, Innovatie en Sociale Economie

4. CONCRETE AANPAK

Om de geïdentificeerde drempels effectief aan te pakken, zetten we in op een geïntegreerde beleidsaanpak waarbij verschillende beleidsdomeinen samenwerken. Het doel is om te komen tot **gerichte en gedragen acties** die de drempels naar werk verlagen voor de eerder afgebakende doelgroepen. Drempels worden daarbij breed geïnterpreteerd en acties kunnen op verschillende niveaus worden voorgesteld. Deze aanpak wordt uitgerold in drie opeenvolgende fasen.

Fase 1

Opstellen van gerichte acties.

Daartoe worden **thematische administratieve werkgroepen** opgezet rond de verschillende prioritaire drempels en doelgroepen. Deze werkgroepen brengen experts en vertegenwoordigers uit relevante beleidsdomeinen samen, met als opdracht om – op basis van bestaande kennis en praktijkervaring – concrete voorstellen tot actie uit te werken. We houden hierbij ook maximaal rekening met de verschillende horizontale en transversale plannen die door de Vlaamse Regering werden goedgekeurd, zodat we complementair kunnen werken.

Fase 2

Afstemmen van acties.

Dit laat toe om acties op elkaar af te stemmen, eventuele overlap te vermijden en gemeenschappelijke opportuniteiten tussen domeinen te benutten. Andere beleidsdomeinen kunnen acties voorstellen die aansluiten bij of bijdragen aan het geheel aan acties. Zo wordt gewerkt aan een coherent en geïntegreerd geheel aan acties.

Fase 3

Opmaak overkoepelend actieplan.

Dit plan bundelt de verschillende concrete acties, wijst duidelijke verantwoordelijkheden toe per beleidsdomein en verduidelijkt het verdere implementatietraject. Het uiteindelijke actieplan wordt meegedeeld aan de Vlaamse Regering, zodat het de nodige beleidsmatige en politieke verankering krijgt.

De uitvoering en opvolging van het actieplan worden gecoördineerd door het Departement Werk, Economie, Wetenschap, Innovatie en Sociale economie (WEWIS). Het Departement WEWIS zal instaan voor de monitoring van de voortgang en de terugkoppeling naar de betrokken beleidsdomeinen.

5. RESULTATEN EN TIMING

Het doel is om tegen het zomerreces van 2026 een geïntegreerd actieplan voor te leggen dat door alle betrokken beleidsdomeinen wordt gedragen.

6. VOORSTEL VAN BESLISSING

De Vlaamse Regering beslist:

- Tot de oprichting van thematische administratieve werkgroepen zoals aangegeven in de conceptnota, en tot de verwachte opmaak van een actieplan volgens de timing overeenkomstig deze conceptnota;
- deze conceptnota houdt geen financieel of budgettair engagement in vanwege het Vlaamse Gewest of de Vlaamse Gemeenschap;
- de minister van Werk te gelasten om hier verdere uitvoering aan te geven.

De Vlaamse minister van Onderwijs, Justitie en Werk,

Zuhal DEMİR